

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2006/2007

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

II. (regionális) forduló

2007. február 23.

.....
Helyszín fejbélyegzője

Versenyző		Pontszám		Százalék
Kódja		Elérhető	Elért	
.....		120	.....	.....%

..... Javító tanár	..... Zsűri elnöke
-----------------------	-----------------------

Kedves Versenyző!

A feladatok megoldására 90 perc áll rendelkezésére. A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg, kérjük, ügyeljen az idő beosztására!

Sikeres feladatmegoldást kívánunk!

1. feladat

(12/)

Alakítsa át az alábbi történetet irodalmi-köznyelvi stílusúra úgy, hogy írjon az aláhúzott szavak/szövegrészek helyett a pontsorra szinonim magyar kifejezést!

Odett, Huba, Zalán és Jácint fantasztikusan csípi egymás búróját. Megdumálták, hogy

.....
bebagázsolnak és keróval döngetik körbe a Balatont. Odett és Huba nyomta a sódert, hogy

.....
mi a pálya, Zalánnak az volt a dolga, hogy útítársakat cserkésszen be. Megegyeztek abban

.....
is, hogy a góré az lesz, aki a legtöbbet melózott a gruppért, ő Jácint.

2. feladat

(4/)

Kik a történet fiú- és lányszereplői?

Fiú: .....

Lány: .....

3. feladat

(4/)

A hivatalos levelezés stílusa gyakran nem felel meg a magyar nyelvhelyességi elvárásoknak. Fejezze ki egy-egy szóval az alábbi kifejezéseket!

a) bírálatot gyakorol .....

b) beszerzést eszközöl .....

c) ellenőrzése alkalmával .....

d) levonásba hozzák .....

4. feladat

(6/)

Előfordul, hogy az elégedetlenséget meg kell fogalmazni, de nem írhatjuk le szó szerint, amit gondolunk. Alakítsa át az alábbi mondatokat úgy, hogy azok eleget tegyenek az írásbeli kommunikáció legalapvetőbb elvárásainak, a közérthetőségnek, tiszteletnek és udvariasságnak!

a) Hiába küldözgetik rendre-másra a számlánkat, nincs pénzünk, nem fizetünk, tönkrementünk.

.....
.....

b) Amit Önök leírtak, az nem igaz.

.....
.....

c) Úgy gondoljuk, a legjobb, ha többé szóba se állunk magukkal, mert így még senki sem csapott be bennünket.

.....
.....

5. feladat

(5/)

Fogalmazzon egy – a hivatalos formai előírásoknak megfelelő – bejelentést az alábbi témák valamelyikéből!

- Bejelenti az édesanyjának, hogy leviszi a szemetet.
- Bejelenti a testvérének, hogy holnap moziba mennek.
- Bejelenti a barátjának, hogy holnap nem megy edzésre.
- Bejelenti az osztályfőnökének, hogy otthon hagyta az ellenőrzőjét.

6. feladat

(6/)

Csoportosítsa a következő táblázatba a betűjelek beírásával a felsorolt kommunikációs formákat!

- a) anekdotázás egy kiskocsmában
- b) rádiójáték hallgatása
- c) az üzenetrögzítő lehallgatása
- d) telefonbeszélgetés
- e) levélolvasás
- f) chatelés, azaz on line beszélgetés az interneten

<i>A kommunikáció</i>	<i>közvetlen</i>	<i>közvetett</i>
<i>kétirányú</i>		
<i>egyirányú</i>		

7. feladat

(6/)

Bizonyítsa egy-egy mondattal, hogy az alábbi szópárok mindkét tagja helyes!

- a) áru – árú

.....
.....

- b) lapok – lappok

.....
.....

- c) sok – sokk

.....
.....

8. feladat

(3/)

Fejezze ki a következő szószerkezeteket egy-egy képzett szóval!

- a) nem kényelmes

.....

- b) kerékpárral közlekedik

.....

- c) kicsi könyv

.....

9. feladat

(5/)

Ki ő, mi ő? Írja a meghatározások mellé a felsorolt fogalmak közül a megfelelő betűjelét!

- a) borzaskata   b) fajankó   c) olcsójános   d) keljfeljancsi   e) rigójancsi
- Olcsón dolgozó iparos, így árusító kereskedő. ....
  - Borzas hajú leány. ....
  - Az aljában levő súly hatására fektéből mindig fölegyenesedő, babaszerű figura. ....
  - Ostoba, esetlen, mulya férfi. ....
  - Csokoládékrémes sütemény. ....

10. feladat

(5/)

Zokogó szerző. Fejezze ki betűvesztő szókapcsolattal a következő meghatározásokat! (pl. zokogó szerző = síró író)

- a) mászó lubickoló = ...
- b) deresedő hajú anya = ...
- c) éles elméjű hím juh = ...
- d) csodálatos lehuppanás = ...
- e) zsugori gyalogút = ...

11. feladat

(6/)

Jelölje totótippszerűen, milyen típusú állítmányt tartalmaznak az idézetek!

1 = igei állítmány   2 = névszói állítmány   X = névszói-igei állítmány

		Tipp
a)	Nincs egy árva fűszál a tors közt kelőben ...	
b)	El kell fogni nyomban ...	
c)	Toldi György testvére ez a vitéz gyermek ...	
d)	Veres lett a szeme a nagy dörzsölésre ...	
e)	Csak testvér marad az, ...	
f)	Nagy üres tér maradt a korláton belül ...	

12. feladat

(5/)

Milyen határozó szerepét töltik be a dőlt betűvel kiemelt szavak?

- a) Tegnap későn indultam *vásárolni*. .....
- b) *Gézával* kicseréltük az első tengely csapágóit. ....
- c) A *barátodnak* is elküldted a meghívót? .....
- d) Ezzel a *géppel* képtelenség dolgozni. ....
- e) Örültem a *meghívásnak*. .....

13. feladat

(5/)

Írja le helyesen az alábbi tulajdonnevek melléknévképzős származékát!

- a) Helsinki .....
- b) Petőfi .....
- c) Balaton tó .....
- d) Északi-középhegység .....
- e) Shakespeare .....

14. feladat

(6/)

Válassza ki a helyes alakváltozatot!

- a) Mindenki kipihente az előző napi ..... (fáradtságát, fáradságát)
- b) Ügyfeleinket ..... értesítjük a változásokról. (ezúton, ez úton)
- c) Ott ....., ahol a múltkor abba hagytad! (kezd, kezd)
- d) A sors le ..... rá. (súlyt, sújt)
- e) A személygépkocsit ..... a nevére. (átíratta, átíratta)
- f) A vegyszer szelektíven .....ja a kártevőket. (irt, írt)

Olvassa el figyelmesen az alábbi novellát, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

Móricz Zsigmond: *A pokróc*

Vásárról jöttek. Az eső esett. Vékonyszálú eső, úgy folyt le, mint a hideg ezüsthonalak, az égtől a szekérig. Hiába húzták a fejüket a kalap vagy süveg alá. Böske a szoknyáját is felvetette a fejére, a kendője fölé, s azonkívül a nyakában volt a barna harasztás is; azért az eső lassan bevette magát a gyapjúsál közé s megnehezdedtek mindnyájan, a szekér kereke pedig belevágott a sárba és zötyögve haladtak előre az országúton.

Ahol az út letér a kövesről a dűlőútra, ott áll egy csárda. Az előtt több szekér állott. Ők is megállottak. Bementek egy kicsit kirázni magukból a vizet és ahelyett másféle italt venni be.

– Gyere be Böske te is – intette a vőlegénye.

De Böske nem akart.

– Vigyázok.

– Mire?

– A pokrócra.

– Nem kell arra vigyázni. Vigyáz arra a jóisten.

Így aztán Böske is csak lekászolódott. Nem akart nagyon ellenkedni, mert nemcsak a vőlegénye volt ott, hanem annak az apja, meg neki egy sógora is. Osztán azt mondják, hogy már most kezdi a leendő urát kézbe fogni... Bementek egy fröccsre. Éppen ürült az egyik asztal, a mellé ültek. Ott is vásárosok voltak, de azok már végeztek s tovább mentek.

Mikor megitták az első fröccsöt, azt mondja Böske:

– Nem vitték el a pokrócot?

A vőlegény felugrott s kiment. Jön vissza.

– Elvitték azt.

Böskének rögtön nagy becsülete lett. A férfiak rápillantottak. Helyre menyecske lesz belőle. De Böske rögtön ki is akarta használni az alkalmat s rákezde, hogy:

– Akkor utánuk kell menni, visszavenni a pokrócot.

A gazdák nem mozdultak. Nem volt kedvük egy pokrócért ebben a csúnya időben cigánykodni. Azt mondja a le-
gény:

– Nem kell... Van ott több szekér... Azokon is csak egy pokróc van.

Erre az öregek megnyugodtak, nevettek és második fröccsöt kértek. Böske is belenyugodott. Ha ez a vásáros szokás, minek tege magát csúffá.

A harmadik fröccs után azonban nógatta az embereket, hogy gyerünk. Arra gondolt, hogy elmennek a szekerek és akkor nem lesz pokróc.

Lehet, hogy a gazdák is erre gondoltak magukban, szóval felállottak, elköszöntek és kimentek a csárdából. Felültek a szekérre, s míg elhelyezkedtek az esőben, Böske megnyugodva látta, hogy a vőlegénye pokrócot hoz a másik szekérről.

Még nevettek is rajta, hogy rendes ember lesz belőle, nem felejtette el, hogy a pokrócdologban helyre kellett állítani a hiányosságot.

De alig mentek egy kilométert, zörög utánuk egy szekér. Másik falubeliek szekere s már messziről kiabálni kezdtek róla, hogy:

– Hé, ájjanak meg, adják vissza a pokrócunkat!

Nem állottak meg. Se nem gyorsítottak, se nem lassítottak. Az ő lelkiismeretük tiszta volt, ők egy pokróccal jöttek s egy pokróccal mennek hazafelé. De az üldözők beérték őket s melljük vágattak, úgy hogy tengelyt akasztottak velük.

– Aggyák csak elő a pokrócot.

– Miféle pokrócot?

– No ne izéjjen kend, ott van az én pokrócom a szekéren.

– Pokróc, pokróc... A mienket is elvitték; mért nincs elővaló eszük, mért nem szereztek maguknak másikat?

– Nekünk nem kell a másé. Mink megérjük a magunkéval.

– Micsoda zsugori népség ez. Vót ott még más szekér is, mindeniken egyforma a pokróc. Ha mi nem mentünk a magunké után, akkor minket se zavarjanak.

Szóból szó lett, a tréfából komoly. Már a végén tolvajt kiáltottak s erre Böske vőlegénye felugrott az ülésben az os-
torral:

– Ki meri azt mondani? – s jól belevagdalt a másik szekér emberbe.

Azok leugráltak, meg ők is, és hamarosan alaposan helybenhagyták egymást. Akkor történt, hogy Böske, felindulva az igazságtalanságon, meg azon, hogy egy rossz pokrócért az ő vőlegényét úgy vágta egy idegen legény, elvisította magát:

– Ne hagyj magad, kést a kutyába!

Nem gondolta ő ezt komolyan, vagy hogy éppen nagyon komolyan gondolta, az még a törvény előtt se derült ki. Az bizonyos, hogy a törvény urai egészen másképpen vélekedtek, s ezért az egy szóért nyolc hónapi fogságot róttak a Böskére. Hogy mint nőnek, neki kellett volna a megvadult férfiakat csillapítani, s még ő mondta ki, hogy: „kést a kutyába”.

Hát lehet megérteni a törvényt? Nyolc hónapot egy menyasszonynak egy rossz lópokrócért? Másfajta emberek ezek a bíróemberek, mint a szegény pusztai nép.

15. feladat

(2/)

Adja meg a szövegben használt szólás jelentését: „tengelyt akasztottak velük”!

16. feladat

(7/)

Magyarázza meg a következő régies, illetve költői szavak, kifejezések jelentését!

- a) az eső lassan bevette magát a gyapjúsál közé .....
- b) cigánykodni .....
- c) nógatta .....
- d) lekászolódott .....
- e) helyre menyecske .....
- f) szóból szó lett, a tréfából komoly .....
- g) helybenhagyták egymást .....

17. feladat

(6/)

Milyen nyelvi, stílári eszközökkel éri el Móricz azt a hatást, hogy a novellabeli történet nem egyszerű fikció, hanem élővé válik az olvasás során. Említsen 4 példát is!

a) Eszközök:

.....

.....

.....

b) Példák:

.....

.....

.....

18. feladat

(6/)

Móra Ferenc – A szánkó c. novellájához kapcsolódik a feladat.

a) Egyenes vonallal összekötve párosítsa a két oszlop neveit, tárgyait!

Bíró Pali
szenesláda
szánkó

melegség
Kati néni
Favágó Jánoska

b) Indokolja választását!

.....

.....

.....

19. feladat

(4/)

A novella hőse egyes szám első személyben meséli el a történetet. Írjon négy sajátosságot, ami megkülönbözteti az egyes szám harmadik személyű elbeszélésmódtól!

- a) .....
- b) .....
- c) .....
- d) .....

20. feladat

(4/)

Juhász Gyula: Tápai lagzi

Brummog a bögő, jaj, be furcsa hang,
Beléjekondul a repedt harang,
Kutyák vonítanak a holdra fel,
A túlsó parton varjúraj felel.

De télen, télen a világ megáll
És végtelen nagy esték csöndje vár,
Az ember medve, alszik és morog.
Benn emberek és künn komondorok.

Brummog a bögő, asszony lett a lány,
Az élet itt nem móka s nem talány,
A bort megisszák, asszonyt megverik
És izzadnak reggeltől estelig.

Brummog a bögő, elhervad a hold,
Fenekig issza a vőfély a bort,
Már szürkül lassan a ködös határ,
És a határban a Halál kaszál...

1923.

Milyen hangokat idéznek fel az 1. versszak képei?

.....

.....

.....

21. feladat

(2/)

Mi a szerepe az utolsó sorban a három pontnak?

.....
.....

22. feladat

(4/)

Keressen a szövegben négy olyan kifejezést, mely a címbeli eseményre utal!

.....
.....
.....

23. feladat

(3/)

„A háromezer fogolyból a nyugati határ előtt már csak néhány száz sebesült, kiéhezett, erőtlenség volt életben. A kísérő őrcsapat a gyengéket lelőtték, s kínozták az élőket. Radnóti még ekkor is írt, az utolsó pillanatig gondos formai fegyvellemmel dolgozott.”

Fogalmazza meg, mivel indokolható Radnóti magatartása!

.....
.....
.....

24. feladat

(2/)

Honnan származik az alábbi idézet?

„Ez a jegyzőkönyvecske Radnóti Miklós magyar költő verseit tartalmazza. Kéri a megtalálót, hogy juttassa el Magyarországra, Ortutay Gyula dr. egyetemi magántanár címére.”

.....

25. feladat

(2/)

Nevezze meg az idézett két sor verslábait!

„Bolond, ki földre rogyván fölkél és újra lépked”

.....

„s vándorló fájdalomként mozdít bokát és térdet.”

.....